

KIRJALLINEN KYSYMYS 613/2012 vp

Huostaanottojen ennaltaehkäisy

Eduskunnan puhemiehelle

Lastensuojelussa lapsen ottaminen pois perheeltä on aina viimeinen vaihtoehto, mutta se on valitettavasti entistä yleisempää. Kodin ulkopuolelle sijoitettujen lasten ja nuorten määrä on nousnut rajusti 1990-luvulta lähtien. Kun vielä vuonna 1995 oli kodin ulkopuolelle sijoitettuja lapsia 9 000, on heitä tällä hetkellä 18 000 eli kaksi kertaa enemmän. Erityisesti 13—17-vuotiaiden kiireelliset sijoitukset ovat kasvaneet. Lastensuojelun tukitoimien piirissä on kaikkiaan lähes 80 000 lasta.

Lastensuojelun tarpeen kasvu on johtanut myös lastensuojelun kustannusten kasvuun. Kustannukset ovat kuudessa vuodessa kasvaneet peräti 50 prosenttia. Vuonna 2010 olivat lastensuojelun laitos- ja perhehoidon käyttökustannukset 619 miljoonaa euroa (THL Tilasto- ja indikaattoripankki SOTKANet 2011) ja avohuollon käyttökustannukset arviolta 236 miljoonaa euroa (VTV:n tarkastuskertomus 6/2012).

Yksi syy kustannusten kasvuun on se, että järjestelmämme on huomattavan laitosvaltainen verrattuna muihin Pohjoismaihin. Kodin ulkopuolelle sijoitetuista lapsista alle kolmasosa asuu sijaisperheissä ja kaksi kolmasosaa laitoksissa tai ammatillisissa perhekodeissa. Esimerkiksi Ruotsissa ja Norjassa tämä suhdeluku on toisinpäin.

Lastensuojelun nopea kasvu on tuonut mukanaan myös muita haasteita. Valtiotalouden tarkastusviraston tuoreen raportin mukaan ammatillista perhehoitoa ei valvota kunnissa asianmukaisesti, eikä lasten ja nuorten psykiatrisia palveluja ole saatavilla riittävästi.

Lapsia myös siirretään useaan otteeseen sijoituspaikkojen välillä. Perhehoitoliiton selvityksen mukaan Helsingissä sijaisperheisiin sijoituilla lapsilla on ennen sijaisperheeseen tuloa takanaan keskimäärin 5,6 sijoituspaikkaa, ja selkeästi suurin osa lapsista on ollut sijoitettuna vähintään kolmeen eri paikkaan. Sijoituspaikkojen vaihtaminen vaikuttaa lapsen kehitykseen negatiivisesti.

Lastensuojelun nykyinen toimintamalli ei ole kestäväällä pohjalla, sillä lastensuojelun piirissä olevien lasten ja nuorten mahdollisuus saada vakaa ja tasapainoinen kasvuympäristö on heikentynyt samalla, kun kustannukset ovat kasvaneet voimakkaasti.

Hallitus on kirjannut hallitusohjelmaan seuraavasti: "Tehostetaan toimia huostaanottojen vähentämiseksi. Lastensuojelussa painopistettä siirretään ennaltaehkäisyyn, varhaisiin tukipalveluihin ja laitოსvaltaisuuden purkamiseen. Lastensuojelussa korostetaan perhekeskeisyyttä ja kehitetään perhehoitolainsäädäntöä edelleen ottaen huomioon myös väestön ikääntymisestä syntyvät tarpeet."

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitän asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Miten hallitus aikoo vähentää laitoshoidtoa ja vastaavasti lisätä lastensuojelun perhekeskeisyyttä sekä huostaanottoja ennalta ehkäiseviä toimia?

KK 613/2012 vp — Pia Kauma /kok

Helsingissä 21 päivänä elokuuta 2012

Pia Kauma /kok

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Herra puhemies, olette toimitaneet asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Pia Kauman /kok näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 613/2012 vp:

Miten hallitus aikoo vähentää laitoshoidon ja vastaavasti lisätä lastensuojelun perhekeskeisyyttä sekä huostaanottoja ennalta ehkäiseviä toimia?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Vuoden 2012 alusta voimaan tulleella lastensuojelulain (417/2006) muutoksella (316/2011) perhehoidosta tuli laitoshoitoon nähden ensisijainen sijaishuollon muoto. Lain 50 §:n mukaisesti laitoshuoltoa järjestetään, jos lapsen sijaishuoltoa ei voida järjestää lapsen edun mukaisesti riittävien tukitoimien avulla perhehoidossa tai muualla. Lain muutoksen tavoitteena on lisätä perhehoidon osuutta sijaishuollossa. Perhehoitajalain (312/1992) 1.8.2011 voimaan tulleella muutoksella perhehoitajalle maksettavia palkkiota ja kulkorvausta korotettiin ja samalla yhtenäistettiin. Lakiin kirjattiin myös säännökset perhehoitajalle annattavasta ennakkovalmennuksesta ja riittävästä tuesta lapsen sijoituksen aikana. Pyrkimyksenä on lisätä sijaisperheiden määrää ja vahvistaa perhehoitajien asemaa.

Lastensuojelulain mukaan lapsia ja perheitä on tuettava ensisijaisesti ehkäisevän lastensuojelun keinoin. Lastensuojelulain 3 a §:n mukaan ehkäisevällä lastensuojelulla tarkoitetaan kaik-

kia niitä kunnan palveluja ja toimintoja, joilla tuetaan lasta ja perhettä silloin, kun lapsi ei ole lastensuojelun asiakkaana. Jos näin tarjottava tuki tai erityinen tuki eivät kuitenkaan riitä lapsen kehityksen ja hyvinvoinnin turvaamiseen, on lapsi ja perhe ohjattava lastensuojelupalvelujen piiriin. Lastensuojelussa lapsia ja perheitä on tuettava avohuollon tukitoimin ja vain, jos nämä tukitoimet eivät ole riittäviä tai mahdollisia, voidaan lapsi ottaa kunnan sosiaalihuollosta vastaavan toimielimen huostaan ja sijoittaa kodin ulkopuolelle.

Sosiaali- ja terveysministeriö koordinoi vuosien 2011—2015 hallitusohjelman mukaista toimenpideohjelman, jonka tavoitteeksi on asetettu köyhyden, eriarvoisuuden ja syrjäytymisen vähentäminen. Osaltaan toimenpideohjelman tavoitteisiin pyritään Sosiaali- ja terveydenhuollon kansallinen kehittämisohjelman 2012—2015 (Kaste) avulla. Ohjelmassa nivotaan yhteen hallitusohjelma ja sosiaali- ja terveysministeriön strategian mukainen säädös-, resurssi- ja vuorovaikutusohjaus. Kaste-ohjelman tavoitteena on muun muassa kehittää lasten, nuorten ja lapsiperheiden palvelukokonaisuuksia, vahvistaa ehkäiseviä ja varhaisen tuen palveluja sekä kehittää lastensuojelun avohuoltoa ja perhehoitoa. Samat tavoitteet sisältyvät myös sosiaali- ja terveysministeriössä valmisteltavana oleviin sosiaalihuoltolain ja siihen liittyvien erityislakien uudistushankkeeseen sekä lastensuojelun kansallisiin laatusuosituksiin.

Helsingissä 11 päivänä syyskuuta 2012

Peruspalveluministeri Maria Guzenina-Richardson

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Herr talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spörsmål SS 613/2012 rd undertecknat av riksdagsledamot Pia Kauma /saml:

På vilket sätt ämnar regeringen minska på anstaltsvården och i motsvarande mån utöka det familjecentrerade barnskyddet och sådana åtgärder som förebygger omhändertaganden?

Som svar på detta spörsmål anför jag följande:

Genom den ändring (316/2011) av barnskyddslagen (417/2006) som trädde i kraft den 1 januari 2012 blev familjevården i förhållande till anstaltsvården den primära formen för vård utom hemmet. Enligt 50 § i lagen ordnas anstaltsvård om vård av barn utom hemmet inte med hjälp av tillräckliga stödåtgärder kan ordnas som familjevård eller någon annanstans på ett sätt som motsvarar barnets bästa. Avsikten med lagändringen är att utöka familjevårdens andel när det gäller vård utom hemmet. Genom den ändring i familjevårdarlagen (312/1992) som trädde i kraft den 1 augusti 2011 höjdes arvodet och kostnadsersättningen som betalas till familjevårdaren, och samtidigt förenhetligades de. Bestämmelser om förberedande utbildning för och tillräckligt med stöd till familjevårdaren under den tid ett barn är placerat skrevs också in i lagen. Målsättningen är att öka antalet familjer för vård av barn utom hemmet och att stärka familjevårdarnas ställning.

Enligt barnskyddslagen ska barn och familjer i första hand stödjas genom förebyggande barn-

skyddsåtgärder. Enligt 3 a § i barnskyddslagen avses med förebyggande barnskydd all den service och den verksamhet kommunen tillhandahåller som stöder barnet och familjen när barnet inte är klient inom barnskyddet. Om det stöd eller det särskilda stöd som på så sätt erbjuds ändå inte räcker till för att trygga barnets utveckling och välfärd ska barnet och familjen hänvisas till barnskyddet. Inom barnskyddet ska barn och familjer stödjas genom stödåtgärder inom öppenvården, och endast om sådana stödåtgärder inte räcker till eller inte är möjliga får barnet omhändertaras och placeras utom hemmet av det organ som ansvarar för socialvården i kommunen.

Social- och hälsovårdsministeriet koordinerar i enlighet med regeringsprogrammet för 2011—2015 ett åtgärdsprogram som syftar till att minska fattigdom, ojämlikhet och utslagning. Med hjälp av det nationella utvecklingsprogrammet för social- och hälsovård (Kaste) 2012—2015 strävar man efter att uppnå målet i åtgärdsprogrammet. Programmet binder samman regeringsprogrammet och styrningen av lagstiftning, resurser och växelverkan enligt social- och hälsovårdsministeriets strategi. Målsättningen med programmet Kaste är bland annat att utveckla servicehelheter för barn, unga och barnfamiljer, stärka de förebyggande tjänsterna och tjänsterna för tidigt stöd samt utveckla öppenvården och familjevården inom barnskyddet. Samma mål ingår även i de reformprojekt som social- och hälsovårdsministeriet bereder för socialvårdslagen och de speciallagar som hör samman med den, samt i de nationella kvalitetsrekommendationerna för barnskyddet.

Helsingfors den 11 september 2012

Omsorgsminister Maria Guzenina-Richardson